

ความขัดแย้งระหว่างสามี-ภรรยา ในบทละครโนเรื่องอะณิกะรี

สุนิศา ธรรมาวีวัฒน์

บทคัดย่อ

อะณิกะรีเป็นบทละครโนที่แม้จะเริ่มต้นด้วยการพลัดพรากจากกันของตัวละครแต่จบอย่างมีความสุข เนื้อเรื่องเกี่ยวกับสามี-ภรรยา คู่หนึ่งที่ต้องแยกกันอยู่เนื่องจากความยากจน ภรรยาเดินทางไปทำงานในบ้านของคนสูงศักดิ์อยู่ในเมืองหลวง เมื่อชีวิตความเป็นอยู่ดีขึ้นจึงเดินทางกลับมาติดตามหาสามีที่มีชื่อว่าคุชะกะชะเอะมน จนได้พบว่าสามีประกอบอาชีพตัดต้นอะณิชาย เมื่อทั้งสองคนพบกันสามีเกิดรู้สึกอับอายในอาชีพของตนเองจึงไปหลบในกระท่อม ฝ่ายภรรยาตามไปเจอจากจนกระทั่งสามียอมออกมาและท้ายที่สุดได้เดินทางไปเมืองหลวงด้วยกัน

งานวิจัยฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความขัดแย้งระหว่างสามี-ภรรยาและการแก้ปัญหาความขัดแย้งดังกล่าวในบทละครโนเรื่องอะณิกะรี ผลการศึกษาพบว่าความขัดแย้งระหว่างตัวละครในเรื่องเกิดขึ้นจากความน้อยเนื้อต่ำใจของสามีที่ตนมีฐานะความเป็นอยู่ด้อยกว่าภรรยา ฝ่ายภรรยาแก้ปัญหาดังกล่าวด้วยวิธีการเผชิญหน้ากับปัญหาโดยใช้เครื่องมือในการเจรจาต่อรองคือคำสัญญาในอดีตรวมทั้งการกล่าวอ้างอิงบทกลอนจนทำให้สามีเปิดใจยอมรับ อะณิกะรีสะท้อนให้เห็นถึงสังคมในขณะนั้นว่าคาดหวังกับบทบาทหน้าที่ของฝ่ายชายที่เหนือกว่าสตรี รวมทั้งแสดงให้เห็นถึงพลาณภาพแห่งบทกลอนที่มีอำนาจต่อจิตใจในการเปลี่ยนแปลงความรู้สึกและทัศนคติของผู้คน

คำ

สำคัญ

ความขัดแย้ง,
สามี-ภรรยา, บท
ละครโน, อะณิกะรี

Conflicts between Husband and Wife in the Noh Play, Ashikari

Sunisa Tammawiwat

Abstract

Ashikari is a Noh Play which, although began with separation of leading characters, ended with pleasure. The story was about a couple who were parted by poverty. The wife went to capital city to work in a nobleman's household. After she gained more money, she came back to hometown to find Kusaka Saemon, her husband. She found that he lived on cutting and selling reeds. When they met, her husband felt embarrassed about his job so he did not show up and hid in a hut. The wife followed him and tried talking to him until he came out. And finally, they went to the capital together.

This research's objective is to study conflicts between husband and wife and resolution to the problem in Noh Play, Ashikari. The research found that the conflict between the characters in the play resulted from the husband's feeling of inferiority due to his lower living standard. The wife solved this by confronting the problem using her promise in the past and poems as tools to negotiate with him to make him accept her. Ashikari reflected that society at that time expected men's roles to be superior to women's. It also showed influence of poetry over mind to drive change in people's feeling and attitude.

Key words

Conflicts, Husband and Wife, Noh play, Ashikari

1. บทนำ

ในสังคมมนุษย์นั้นเมื่อบุคคลสองคนต้องมิปฏิสัมพันธ์กันความขัดแย้งถือเป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงได้ยากโดยเฉพาะกับสมาชิกในครอบครัวที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดแนบแน่น เช่น ความสัมพันธ์ระหว่างสามี-ภรรยา ความสัมพันธ์ระหว่างพ่อแม่-ลูก หรือแม้กระทั่งเจ้านายกับลูกน้องซึ่งไม่ใช่บุคคลในครอบครัว ความขัดแย้งไม่เพียงแต่จะพบได้ในชีวิตจริงเท่านั้น หากยังพบว่าปรากฏอยู่ในบทละครจำนวนหลายเรื่อง อาจกล่าวได้ว่าความขัดแย้งเป็นองค์ประกอบที่สำคัญอย่างหนึ่งในการสร้างละคร เนื่องจากมีละครจำนวนมากนักที่จะดำเนินไปได้โดยปราศจากความขัดแย้ง ดังที่นพมาศ แวหวงส์ (2558, น.5) กล่าวไว้ว่า “หากไม่มีความขัดแย้งก็จะไม่มีละครเกิดขึ้นเลย เพราะละครไม่ใช่การนำเสนอภาพของสถานการณ์ที่เป็นอยู่ แต่เป็นการนำเสนอเรื่องราวของ “มนุษย์ซึ่งกระทำการอยู่” ความขัดแย้งในละครอาจจะเป็นความขัดแย้งภายนอกซึ่งหมายถึงความขัดแย้งระหว่างตัวละครกับตัวละครด้วยกัน ระหว่างตัวละครกับสังคม ระหว่างคนกลุ่มหนึ่งกับคนอีกกลุ่มหนึ่ง ระหว่างตัวละครกับโชคชะตาหรือความขัดแย้งภายในซึ่งหมายถึงความขัดแย้งที่อยู่ในใจของตัวละครเอง ความขัดแย้งทำให้ตัวละครต้องพยายามหาทางแก้ปัญหาหรือฝ่าฟันอุปสรรคที่เข้ามาขวางทาง หรืออาจต้องเลือกทางเดินสายใหม่ซึ่งมีผลเปลี่ยนแปลงชีวิตของตัวละครไปจากเมื่อตอนเริ่มเรื่อง” เช่นเดียวกับบทละครในเรื่องอะณิกะรีซึ่งเป็นเรื่องราวของสามี-ภรรยาคู่หนึ่งที่ต้องแยกกันอยู่เนื่องจากความยากจน ฝ่ายภรรยาเดินทางไปทำงานเป็นที่เลี้ยงลูกของคนสูงศักดิ์อยู่ในเมืองหลวง เมื่อชีวิตความเป็นอยู่ดีขึ้นจึงเดินทางกลับมาติดตามหาสามีที่มีชื่อว่าคุชะกะชะอะเมน จนได้พบว่าสามีประกอบอาชีพตัดต้นอะณิกะรี เมื่อทั้งสองคนพบกันสามีเกิดรู้สึกอับอายในอาชีพของ

ตนเองจึงไปหลบในกระท่อม ฝ่ายภรรยาตามไปเจรจาจนกระทั่งสามียอมออกมาและเดินทางไปเมืองหลวงด้วยกัน สำหรับงานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับตัวละครในเรื่องอะณิกะรีนั้น พบบางงานวิจัยเรื่องผู้ชายกับความรักในบทละครโนของเสอะอะมิ (วินัย จามรสุนทรียา, 2559, น.34-35) ผลการศึกษาพบว่าชายในบทละครโนเรื่องอะณิกะรีเป็นภาพของชายที่มีความปรารถนาดีต่อหญิงผู้เป็นภรรยาไม่ต้องการให้ภรรยาทนลำบากกับความเป็นอยู่ที่ขัดสนจึงให้ภรรยาแยกทางกับตนและเดินทางไปเมืองหลวงและภาพของชายที่ไม่มุ่งมั่นเรื่องความรัก ในเรื่องอะณิกะรีนั้นมีบทขับร้องของฝ่ายชายที่รำพึงถึงสาเหตุของความยากจนว่าเพราะชาติก่อนไม่ได้ปฏิบัติตามครรลองแห่งพุทธศาสนา แม้ชาตินี้ก็ไม่ได้ปฏิบัติเช่นกันซึ่งสะท้อนถึงการไม่พยายามยกระดับความเป็นอยู่ให้ดีขึ้น แต่สำหรับในบทความฉบับนี้ผู้วิจัยเน้นศึกษาปัญหาความขัดแย้งระหว่างตัวละครสามี-ภรรยา รวมทั้งศึกษากลิวิธีที่ตัวละครใช้เพื่อแก้ปัญหาความขัดแย้งที่เกิดขึ้น

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาปัญหาความขัดแย้งระหว่างสามี-ภรรยาและการแก้ปัญหาความขัดแย้งในบทละครโนเรื่องอะณิกะรี

3. ขอบเขตและวิธีการวิจัย

บทความฉบับนี้ศึกษาความขัดแย้งระหว่างตัวละครสามี-ภรรยาและวิธีการแก้ปัญหาของตัวละครในบทละครโนเรื่องอะณิกะรีโดยใช้วิธีวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ซึ่งต้นฉบับวรรณกรรมบทละครโนที่นำมาอ้างอิงในบทความฉบับนี้มาจากโยเกียวคุนิฮงโกะเต็นบุงงะกุเซ็นนุของสำนักพิมพ์โณงะกุกัน ซึ่งตีพิมพ์ในปี ค.ศ. 1991

4. ข้อตกลงเบื้องต้น

บทความวิจัยฉบับนี้ใช้ระบบถอดอักษรภาษาญี่ปุ่นซึ่งเป็นผลงานวิจัยของอาจารย์สาขาวิชาภาษาญี่ปุ่น อาจารย์ภาควิชาภาษาศาสตร์และอาจารย์ภาควิชาภาษาไทยแห่งคณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย แต่กรณีคำบางคำที่นิยมใช้จนเป็นที่แพร่หลายแล้วก็จะใช้ตามความนิยม เช่น เกียวโต โอซาก้า

5. ผลการศึกษาวิเคราะห์

5.1 ปัญหาความขัดแย้ง : การลดบทบาทของตัวละครชาย

บทละครในเรื่องอะมิกะริปรากฏความขัดแย้งภายในใจของฝ่ายสามีในด้านความแตกต่างทางสถานภาพของตนเองกับภรรยา โดยทั่วไปสถานภาพ

ของฝ่ายชายหรือสามีที่สังคมคาดหวังมักให้ฝ่ายชายเป็นผู้นำครอบครัว มีบทบาทในการเลี้ยงดูปกป้องสมาชิกภายในครอบครัว ซึ่งมีลักษณะสอดคล้องกับสังคมปิตาธิปไตยที่ให้อำนาจชายเป็นใหญ่เหนือสตรี ดังนั้นเมื่อฝ่ายชายที่ควรจะเป็นผู้นำครอบครัวถูกลดทอนบทบาทลงให้มีฐานะความเป็นอยู่ต่ำกว่าสตรีที่เป็นภรรยาจึงอาจเป็นเหตุทำให้สามีรู้สึกอับอายจนยากจะทำใจยอมรับได้กระทั่งเกิดเป็นความขัดแย้งขึ้นภายในใจตนเองดังปรากฏในเนื้อเรื่อง

ในฉากแนะนำตัวละครมีการบรรยายความแตกต่างระหว่างฐานะของสามีและภรรยา โดยวะกิหรือตัวละครรองผู้ติดตามกล่าวถึงฐานะในปัจจุบันของฝ่ายภรรยาว่าชีวิตรุ่งเรืองขึ้นเพราะได้ไปเป็นที่เลี้ยงลูกของเจ้านายอยู่ในเมืองหลวงและกลับมาที่บ้านเก่าที่เคยอยู่เพื่อติดตามหาอดีตสามี

ワキ かように候者は。都さる御方に仕え申す者にて候。又これに御座候御事は。頼み奉り候人の若子の御乳の人にて御座候。御里は津の国日下の里にて候が。今一度御下りありたき由仰せ候程に。この度われら御供申し。淀より御船に乗せ申し。唯今難波の里へと急ぎ候

วะกิ เราเป็นผู้รับใช้ของนายท่านในเมืองหลวง และสตรีผู้นี้เป็นที่เลี้ยงลูกของนายท่าน บ้านเก่าของนางอยู่ที่หมู่บ้านคุซะกะในแคว้นทัซุ¹ นางปรารถนาที่จะกลับไปที่นี่อีกครั้งพวกเราจึงลงเรือจากโยะโตะ² และบัดนี้รีบเร่งมุ่งหน้าสู่หมู่บ้านที่อ่าวนะนิวะ³

ขณะที่ชีวิตของภรรยารุ่งเรืองขึ้นนั้น ในอีกด้านหนึ่งฐานะความเป็นอยู่ของฝ่ายสามีกลับตกต่ำลงดังปรากฏในฉากที่เดินทางมาถึงหมู่บ้านคุซะกะผู้ติดตามภรรยาที่เป็นพี่เลี้ยงของลูกเจ้านายมาด้วยนั้นได้ช่วยออกตามหาคุซะกะและทราบจากคนในหมู่บ้านว่าเขาไม่ได้อยู่ที่นั่นแล้ว ฝ่ายสามีผู้เป็นฉิเตะหรือตัวละครเอกก็กล่าวรำพันถึงความยากจนของ

ตนเองรวมทั้งความขมขื่นใจที่มีชีวิตความเป็นอยู่ที่นำเศร้า ต้องทำงานทุกวันแม้กระทั่งวันที่หิมะตกอากาศเหน็บหนาว ทั้งยังกล่าวถึงชีวิตของตนว่าตกต่ำไม่ลอยสูงขึ้นตั้งแต่วันไฟที่มองเห็นและเปรียบเทียบชีวิตของตนเองว่าซีดเซียวไร้สีสันตั้งต้นฉิเตะที่ตนเองตัดมาจนเหี่ยวแห้ง สะท้อนสภาพความยากลำบากในการดำรงชีวิตของสามี ดังความว่า

シテ げに受け難き人界を。たまたま受くる身なりせば。栄花の家には住みもせで。かかる貧家に生まるる事。前の世の戒行こそ拙けれ。今とてもなす業もなき身の行方。昨日と過ぎ今日と暮れ。明日又かくこそ荒磯海の。濱の真砂の数なら

¹ ปัจจุบันอยู่ในบริเวณตอนเหนือของจังหวัดโอซาก้ากับตะวันออกเฉียงใต้ในจังหวัดเฮียวโงะ

² ชื่อท่าเรืออยู่ใกล้เกียวโตในอดีตผู้คนจะลงเรือที่นี่เพื่อล่องแม่น้ำโยะโตะไปสู่อ่าวโอซาก้า

³ เมืองหลวงเก่าในสมัยจักรพรรดินินโตะกุ (ค.ศ.399-313) ปัจจุบันอยู่ในเขตจังหวัดโอซาก้า สำหรับอ่าวนะนิวะ ชื่อปัจจุบันคืออ่าวโอซาก้า

ぬ。この身命を がつとて。あだなる露の草の葉に。蘆刈人となりたるなり。何とかならん難波江の。浦に出て里に雪の寒き日をも厭わず。しほたるる。我が身の方はつれなくて。我が身の方はつれなくて。異浦見れば夕煙。恨めしや終に身を立てかねてこそ賤しけれ、あしたづの。雲居のよそに眺めこし。月の下蘆刈り持ちて。露をも運ぶ袖の上猶ありがほの心かな猶ありがほの心かな

ฉิเตะ เมื่อมีโอกาสดำเนินชีวิตในหมู่มนุษย์ที่เชื่อว่าจะได้เกิดกันอย่างง่ายดาย หากเกิดในตระกูลที่ร่ำรวยก็ยังมีคุณค่าที่ได้เกิดมา แต่คนที่เกิดในตระกูลที่ยากจนนั้น คงเป็นเพราะชาติก่อนไม่ได้รับการศึกษาศีลธรรม และไม่เพียงชาติก่อนเท่านั้น ในชาตินี้ก็เช่นกัน วันวานปล่อยชีวิตให้ล่องลอยไป วันนั้นก็ปฏิบัติเช่นเดิม และพรุ่งนี้ก็คงไม่แตกต่างอะไร การใช้ชีวิตที่มีไม่มากเท่าเม็ดทรายบนชายหาดไปโดยไร้แก่นสาร ทำให้เราต้องมาเป็นคนตัดต้นอะมิขายเพื่อประทังชีวิตที่ไม่จริงจังยังยืนดั่งหยดน้ำค้างบนใบหญ้า เราออกเดินทางสู่อำวนะนิวะ ทำงานแม้วันที่หนาวเหน็บจากหิมะจนชายแขนเสื้อเปียกปอน ช่างนำคร้านักที่ไร้คนเห็นใจ เมื่อมองออกไปยังที่อื่นแลเห็นคว้นไพลอยขึ้นสูง เรายังคงตัดต้นอะมิภายใต้แสงจันทร์ที่ส่องกระทบลงหยดน้ำค้างบนต้นอะมิ สุดขมขื่นที่ชีวิตเรากลับไม่ลอยสูงขึ้นบ้าง

シテ われも昔は難波津の。名に負ふ古き都人の。ゆかりの露のおちぶれたる。身は枯れ芦の。色なくとも。よしとて召され候へ

ฉิเตะ อดีตเราเคยเป็นคนเมืองหลวงอาศัยอยู่ที่นะนิวะเมืองที่มีชื่อเสียงในเรื่องบทกลอนมาบัดนี้ ชีวิตเรตกต่ำไม่จริงจังดั่งหยดน้ำค้าง ต้นอะมินี้ก็เหมือนตัวเราที่เหี่ยวแห้งซีดจางไร้สีสัน แต่ก็เชิญท่านมาเลือกซื้อหากันไปเถิดครับ

หลังจากที่ผู้ติดตามได้ขอให้คุชะกะนำต้นอะมิไปขายให้กับฝ่ายภรรยาจึงทำให้คู่สามี-ภรรยาได้พบหน้ากันอีกครั้ง ทันทีที่ทั้งสองคนสบตากันคุชะกะก็ทั้งต้นอะมิรีบหลบเข้าไปในกระท่อมและปิดประตูอยู่ภายใน ผู้ติดตามเห็นเหตุการณ์ดังนั้นก็รู้สึกประหลาดใจจึงเฝ้าถามขึ้นว่านี่มันเรื่องอะไรกัน ทำให้ภรรยาเปิดเผยความจริงว่าชายตัดต้นอะมิคนเมื่อครูนี่แท้จริงแล้วก็คืออดีตสามีของนาง นางรู้สึกว่่าสิ่งที่เกิดขึ้นนั้นราวกับเป็นความฝัน แม้ผู้ติดตามเสนอตัวจะเข้าไปพาตัวสามีของนางออกมาแต่ด้วยความเป็นห่วงเกรงว่าสามีจะรู้สึกอับอายที่คนอื่นจะเป็นผู้เข้าไป นางจึงรีบห้ามปรามและเป็นคนเข้าไปเองเพื่อบอกกับสามีว่าการที่มานี่ก็เพื่อจะมามาติดตามหาเขาตามสัญญาที่เคยให้ไว้ต่อกัน จากข้อความที่กล่าวมาข้างต้นได้แสดงให้เห็นถึงความรู้สึกขัดแย้งภายในใจของสามี ในขณะที่ภรยานั้นไม่ได้มีความรู้สึกอับอายที่สามีต่ำต้อยยากจนกว่าตนแต่อย่างใด หากกลับแสดง

ให้เห็นว่านางมีแต่ความรักและปรารถนาดีต่อสามีเมื่อตนเองมีฐานะความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นจึงตัดสินใจเดินทางไกลจากเมืองหลวงกลับมาติดตามหา

การลดบทบาทสถานภาพตัวละครชายให้มีชีวิตความเป็นอยู่ที่ยากจนลงกว่าเดิมในขณะที่ตัวละครหญิงมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นจากการไปทำงานอยู่เมืองหลวงนั้น อาจเป็นเพราะผู้แต่งบทละครต้องการโต้กลับความเชื่อของคนในสังคมที่คาดหวังให้ชายเป็นใหญ่ รวมทั้งการตัดสินใจเดินทางไกลกลับมาของฝ่ายหญิงนั้นซึ่งโดยปกติในสังคมส่วนใหญ่ผู้ชายจะเป็นฝ่ายเดินทางไปทำงานหรือเดินทางเข้าสู่เมืองหลวง ขณะที่ผู้หญิงจะเป็นฝ่ายรออยู่ที่บ้าน แต่เรื่องอะมิกระรินี้กลับพลิกสลับบทบาทกันโดยให้สตรีเป็นฝ่ายเริ่มออกเดินทางไปทำงานในเมืองหลวง นอกจากนี้เมื่อประสบความสำเร็จในการยกฐานะขึ้นแล้วยังเดินทางกลับบ้านเกิดเพื่อตามหาฝ่ายชายอีก บทละครเรื่องนี้จึงอาจต้องการแสดงพลังของสตรีที่

ไม่ยอมให้สังคมกดขี่และเพื่อปลดปล่อยจากพันธนาการที่สังคมบีบรัดตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา

5.2 การแก้ปัญหาความขัดแย้ง

5.2.1 การแสดงความเป็นผู้มีสัจจะของภรรยา

ในบทละครภรรยาของคุซะกะได้กล่าวถึงเหตุผลหนึ่งที่เกิดขึ้นทางกลับมาตามหาสามีว่าเป็น

ツレ げにや家貧にしては親知すくなく。賤しき身には故人疎しとかや申すなれば。身には限らぬ習いなれども。余りにあさましき有様かな。さりながら様々契り置きし事あり。この所に暫く逗留し。かの人の行方を尋ねばやと思ひ候

ที่สุระ จริ่งคำที่กล่าวว่า “คนบ้านยากจนย่อมมีคนรู้จักน้อย หากยิ่งสถานะต่ำต้อยเพื่อนเก่าจะกลายเป็นคนแปลกหน้า” คนจนไม่ใช่มีเพียงเขาคนเดียวหรอกที่จะต้องเรียนรู้กับความจริงนี้ แต่การที่ไม่รู้แม้แต่ว่าเขาไปอยู่ที่ไหนนั้นมันช่างน่าอับอายเสียเหลือเกิน แต่อย่างไรก็ตามฉันไม่อาจลืมน้ำคำสัญญาที่เคยให้ไว้ต่อกันได้หรอกว่าฉันจะกลับมาและจะติดตามหาว่าเขาไปอยู่แห่งใด

คำว่าสัจจะ (สัจจะ,2558) หมายถึง ความสัตย์ ความซื่อ หากขยายความตามศัพท์สามารถแยกได้ 3 ลักษณะคือ มีความจริง ความตรง และความแท้จริง ในทางปฏิบัติสัจจะคือความรับผิดชอบ ซึ่งหมายความว่าหากจะทำสิ่งใดแล้วต้องตั้งใจ ทำจริงทำอย่างสุดความสามารถให้เป็นผลสำเร็จ สัจจะนั้นสามารถจำแนกลักษณะได้ 5 ประการ คือ

1. สัจจะต่อความดี คือการประพฤติตนเป็นคนเที่ยงแท้ มั่นคงต่อความดีไม่หันเหไปในทางชั่วไม่ว่าจะตกอยู่สถานการณ์อย่างไร

2. สัจจะต่อหน้าที่ คือ การมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ของตน เช่น สามีมีหน้าที่รับผิดชอบต่อครอบครัว ลูกมีหน้าที่รักษาวงศ์ตระกูล

3. สัจจะต่อการทำงาน คือ การตั้งใจทำงานอย่างสุจริต ไม่เหลาะแหละ ไม่คั่งค้าง

4. สัจจะต่อวาจา คือ การรักษาคำพูด พูดอย่างไรทำเช่นนั้น

เพราะไม่อาจลืมน้ำคำสัญญาในอดีตที่เคยมีไว้ต่อกัน ก่อนที่ทั้งสองคนจะเลิกราแยกทางกันไป การยึดมั่นในคำสัญญาแสดงให้เห็นถึงความเป็นผู้มีสัจจะ ความจริงใจ และความซื่อสัตย์ของฝ่ายภรรยาที่มีต่อสามี ดังข้อความต่อไปนี้

5. สัจจะต่อบุคคล คือ การเป็นผู้ประพฤติต่อคนอื่นอย่างสม่ำเสมอ จริงใจ

ในเรื่องอะมิกะรินั้นพบว่าฝ่ายภรรยา มีสัจจะครบทุกประการ ในด้านสัจจะต่อความดีและสัจจะต่อบุคคลนั้นนางประพฤติตนเป็นผู้ที่มีความมั่นคงซื่อสัตย์ต่อสามีแม้ว่าทั้งสองคนจะแยกทางจากกันไปนานถึง 3 ปี แต่ฝ่ายภรรยาก็ยังไม่มีชายใดอีกทั้งยังไม่แต่งงานใหม่ ในประเด็นสัจจะต่อหน้าที่และสัจจะต่อการทำงานนั้น นางปฏิบัติหน้าที่การเป็นที่เลี้ยงรวมทั้งรับผิดชอบต่องานที่ทำอย่างเต็มกำลังจนสามารถสร้างตัวขึ้นมาได้ และในประเด็นสัจจะต่อวาจา นั้นคือการพูดอย่างไรก็ทำเช่นนั้น ดังนั้นเมื่อกล่าวออกไปแล้วว่าในอนาคตจะกลับมาติดตามหาสามี นางจึงพยายามปฏิบัติตามให้ได้จริงดังที่เคยลั่นวาจาไว้ การแสดงความจริงใจดังกล่าวนี้อาจเป็นเหตุหนึ่งที่ช่วยคลายปมปัญหาความขัดแย้งภายในใจของสามีจนกระทั่งยินยอมเดินทางกลับไปอยู่ที่เมืองหลวงด้วยกัน

5.2.2 บทกลอนเป็นเครื่องปลอบประโลมจิตใจ

บทละครโนจำนวนมากพบว่ามีกรอ้างอิงเนื้อเรื่องจากวรรณกรรมต่างๆ รวมทั้งอ้างอิงบทกลอนของญี่ปุ่นและของจีนที่มีชื่อเสียงโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อนำอารมณ์และความรู้สึกในวรรณกรรมเดิมมาใช้ทำให้เกิดอารมณ์สะท้อนใจ เช่น ในบทละครโนเรื่องยุยะ ซึ่งยุยะตัวละครเอกต้องการกลับบ้านเกิดเพื่อไปเยี่ยมมารดาที่กำลังป่วยหนักแต่มุเนะโมะริฝ่ายสามีไม่อนุญาต เนื่องจากต้องการให้ไปงานเลี้ยงชมดอกซากุระด้วยกันทำให้ยุยะจำใจไปโดยระหว่างทางได้แฉนมัสการพระโพธิสัตว์กวนอิมที่วัดคิโยะมิสุ ขณะที่ยุยะกำลังร่ำรำในงานเลี้ยงชมดอกซากุระอยู่นั้นได้มีฝนตกลงมา บรรยากาศของฝนตกเข้ากับอารมณ์ความรู้สึกเศร้าของยุยะ เธอจึงเอ่ยถามเชิงประชดประชันขึ้นมาว่าที่ตกลงมานั้นเป็นฝนหรือว่าเป็นน้ำตาของเธอแน่และกล่าวกลอนบทหนึ่งว่า “ควรทำเช่นไรดี ฤดูใบไม้ผลิในเมืองหลวงก็อวอร์ด แต่ดอกไม้แห่งอะสุมะที่คุ้นเคยก็อาจจะร่วงโรยไป” คำว่าฤดูใบไม้ผลิในเมืองหลวงนอกจากจะหมายถึงดอกซากุระที่กำลังบานสะพรั่งงดงามแล้วยังมีความหมายแฝงถึงมุเนะโมะริผู้เป็นสามี ในขณะที่คำว่าดอกไม้แห่งอะสุมะ นั้นหมายถึงมารดาของตน ดอกไม้

ที่อาจจะร่วงโรยไปจึงเป็นการเปรียบเปรยกับชีวิตของแม่ที่ป่วยใกล้จะลาจากโลกนี้ไป สุนิศา ธรรมาวิวัฒน์ (2559, น.466-470) กล่าวว่ากลอนดังกล่าวนี้แสดงให้เห็นถึงความรักและอาทรณ์ทั้งในตัวสามีและตัวมารดา ก่อเกิดเป็นความขัดแย้งภายในใจของยุยะจนยากที่จะตัดสินใจเลือกฝ่ายได้ นอกจากความเชื่อของยุยะเรื่องอันสงส์จากการนมัสการพระโพธิสัตว์กวนอิมแล้ว อาจกล่าวได้ว่าความหมายของกลอนบทนี้กระทบใจของสามีผู้ที่ทำศึกสงครามมาเป็นเวลานาน ได้เห็นความตายมากมายจนกระทั่งยินยอมให้ยุยะกลับบ้านไปพบมารดา บทกลอนดังกล่าวจึงมีส่วนในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งระหว่างตัวละครทั้งสองและความขัดแย้งภายในใจของยุยะที่ไม่สามารถตัดใจเลือกฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งได้

ในคำนำหรือคະนะโงะจากหนังสือรวมบทกวีนิพนธ์โคะกิงวะกะงูได้กล่าวถึงคุณค่าของบทกลอนว่า บทกลอนเป็นสิ่งที่มนุษย์ใช้เพื่อแสดงออกถึงอารมณ์ ความรู้สึกนึกคิดต่อสิ่งที่ได้เห็นและได้ยินได้ฟัง ทั้งยังมีพลาภาพทำให้สะท้อนอารมณ์ได้โดยมิต้องใช้พละกำลังใดๆ ทำให้ชายหญิงเกิดความสัมพันธ์ใกล้ชิดและหล่อหลอมจิตใจนักรบที่ห้าวหาญให้อ่อนโยนลงได้ ดังนี้

やまと歌は、人の心を種として、よろづの言の葉とぞなれりける。世の中にある人、事業繁きものなれば、心に思ふことを、見るもの聞くものにつけて、言ひ出せるなり。花に鳴く鶯。水に住む蛙の声を聞けば、生きとし生けるもの、いづれか歌を詠まなざりける。力をも入れずして天地を動かし、目に見えぬ鬼神をもあはれと思はせ、男女の仲も和らげ猛き武士の心をも慰むるは、歌なり。

บทกลอนญี่ปุ่นมาจากเมล็ดพันธุ์ที่อยู่ในใจมนุษย์ที่เติบโตเป็นใบพฤษภษาแห่งถ้อยคำอันหลากหลาย มนุษย์ที่อยู่ในโลกนี้ล้วนแล้วแต่ได้เจอเหตุการณ์ต่างๆ มากมาย มนุษย์จึงแสดงออกถึงความรู้สึกที่มีต่อสิ่งที่ตาเห็นและสิ่งที่ได้ยินได้ฟังเหล่านั้นโดยการเอ่ยออกมาเป็นกลอน ลองฟังเสียงของนกอุจิวุที่ส่งเสียงร้องอยู่บนต้นไม้หรือเสียงของกบที่อาศัยอยู่ในน้ำดูแล้วจะเห็นว่า สิ่งมีชีวิตทั้งหลายล้วนแล้วแต่เอื้อนเอ่ยบทกลอนออกมาด้วยกันทั้งสิ้น สิ่งที่ทำให้ฟ้าดินสั่นสะเทือนหรือแม้แต่เทพยดายักษ์มารที่ไม่อาจมองเห็นได้บังเกิดความซาบซึ้งสะท้อนอารมณ์ได้โดยมิต้องอาศัยพละกำลังใดๆ ทำให้ชายหญิงเกิดความสัมพันธ์ใกล้ชิดกันทั้งหล่อหลอมจิตใจนักรบที่ห้าวหาญให้อ่อนโยนลงได้ สิ่งนั้นก็คือบทกลอนญี่ปุ่นนั่นเอง (อรรถยา สุวรรณระดา, 2558, น.42-43)

ข้อความที่คล้ายคลึงกับคำนำใน บทกลอนมีพลังในการปลอบประโลมจิตใจทั้งผู้คน โคะกิ่งวะกะณูตังกล่าวมานี้มีปรากฏอยู่ในบทละคร รวมทั้งเทพเจ้าหรือแม่กระทั่งปีศาจวิญญูณต่างๆ ได้ โนเรื่องอะฉิมิเกะริตตอนหนึ่งด้วย ใจความกล่าววว่า

シテ 或るは男山の昔を思い出でて
地 女郎花も一時をくねるといへども。いひ慰むる言の葉の。露もたわわに
秋萩の。もとの契りの消えかへりつれなかりける命かな
シテ さればかほどに衰えて
地 身を羽束師の森なれども。言葉の花こそたよりなれ難波津に。咲くやこの
花冬籠もり。今は春べと咲くや木の花と栄え給ひける。仁徳天皇と。
聞えさせ給ひしは難波の御子の御事。又浅香山の言の葉は。采女の。盃
取りあへぬ。恨みをのべし故とかや。この二歌は今までの。歌の父母なる
故に。代々に普き花色の。言の葉草の種とりて。われら如きの手習ふ、
はじめなるべし。然れば目に見えぬ鬼神をも和らげ。武士の心慰むる。
夫婦の情け知ることも今身の上知られたり

ฉิมิเตะ ในยามที่ฝ่ายชายหวนคิดถึงอดีต

คอรัส หรือยามฝ่ายหญิงน้อยใจ บทกลอนช่วยปลอบประโลมจิตใจ ถ้อยคำในบทกลอนทำให้
สามี-ภรรยาหวนคืนความสัมพันธ์ได้ดังเดิม

ฉิมิเตะ ในยามที่ชีวิตตกต่ำ

คอรัส แม่กระนั้นก็ยังได้หวนกลับมาพบกันอีกครั้งเช่นนี้ก็เพราะบทกลอน มีกลอนญี่ปุ่น
ที่กล่าวว่า “ณ อ่าวนะนิวะ ดอกไม้ที่หลับไหลในฤดูหนาว บัดนี้ผลิบานสะพรั่งในฤดู
ใบไม้ผลิ” เป็นรัชสมัยของจักรพรรดินินโตะกุซึ่งผู้คนรู้จักกันดีในนามเจ้าชายแห่งนะนิวะ
สำหรับบทกลอนภูเขาแห่งอะซะกะกล่าวถึงอะเนะเมะสตรึรับใช้ในวัง และความขมขื่น
ใจของเธอเมื่อถูกปฏิเสธเหล่าที่รินให้ กลอนทั้งสองบทนี้เป็นพ่อแม่ของบทกลอนทั้งปวง
ทั้งสองเป็นตัวอย่างของกลอนในทุกยุคสมัย หากจะศึกษาเรียนรู้เกี่ยวกับบทกลอน
ควรเริ่มศึกษาจากบทกลอนดังกล่าว ทั้งยังมีคำกล่าวว่าบทกลอนญี่ปุ่นช่วยให้จิตใจเทพ
และปีศาจนุ่มนวลอ่อนโยน ช่วยปลอบประโลมจิตใจในกรบ ช่วยเปิดเผยอารมณ์ความ
รู้สึกของสามี-ภรรยาตั้งที่ได้ประสบมากับตนเองในวันนี้

ในข้อความข้างต้นนี้กล่าวถึงกลอนสอง
บทที่มีความสำคัญประหนึ่งเป็นพ่อบทแม่บทของ
กลอนทั้งปวง ข้อความที่เป็นคำนำในหนังสือรวมบท
กวีนิพนธ์โคะกิ่งวะกะณูตังกล่าววว่าบทกลอนนะนิวะเป็น
บทกลอนเฉลิมฉลองการเริ่มต้นรัชสมัย ทั้งนี้ความ
หมายตามตัวอักษรของบทกลอนคือ ณ บริเวณอ่าวนะ
นิวะนั้นเมื่อเปลี่ยนจากฤดูหนาวที่มีระยะเวลา
ยาวนานเข้าสู่ฤดูใบไม้ผลิ ดอกไม้ก็จะผลิบานสะพรั่ง
ทั้งนี้ดอกไม้ในที่นี้หมายถึงดอกบัว นอกจากความ

หมายตามตัวอักษรแล้วกลอนบทนี้ยังแฝงความหมาย
การขึ้นครองราชย์ของจักรพรรดินินโตะกุในฤดูใบไม้
ผลิ หลังจากที่ที่กวีผู้แต่งกลอนบทนี้เฝ้ารอการขึ้นครอง
ราชย์ของพระองค์มาเป็นเวลานานถึง 3 ปี เปรียบ
ประดุจฤดูหนาวที่ยาวนาน อ่าวนะนิวะนั้นเดิมเป็น
สถานที่ประทับของเจ้าชายโอซะซะงิ ต่อมาหลังจาก
เจ้าชายโอซะซะงิได้ขึ้นครองราชย์เป็นจักรพรรดินิน
โตะกุแล้ว พระองค์ทรงสถาปนาอะเนะนิวะขึ้นเป็นเมือง
หลวงและสร้างพระราชวังขึ้นที่นั่น

กลอนอีกหนึ่งบทที่ถูกกล่าวถึงคือ บทกลอนภูเขาแห่งอะชะกะ ซึ่งปรากฏคำอธิบายที่มาของบทกลอนอยู่ในหนังสือรวมบทกวีนิพนธ์โคะกิงวะกะฉุแต่ไม่แสดงเนื้อหาของบทกลอน เนื้อหากล่าวถึงเรื่องราวของอุเนะเมะคนหนึ่งที่เคย

กล่าววลอบประโลมใจเจ้าชายคะสุระกิเมื่อครั้งเสด็จไปประจำอยู่ที่มิชิโนะกุ⁴ ที่พระองค์ไม่พอพระทัยกับการจัดเลี้ยงต้อนรับของเหล่าขุนนางในท้องที่ บทกลอนทำให้พระองค์หายขุนเคืองใจได้ดังมีใจความว่า

安積やまの言葉は、采女の戯れよりよみて、
葛城王をみちの奥へ遣はしたりけるに、国の司、事おろそかなりとて、ま
うけなどしたりけれど、すさまじかりければ、采女なりける女の、土器と
りてよめるなり。これにぞ王君の心とけにける。(小沢正夫,1979, p.51)

บทกลอนภูเขาอะชะกะเป็นกลอนที่อุเนะเมะกล่าวเพื่อหยอกล้อ

ตอนที่เจ้าชายคะสุระกิถูกส่งไปประจำอยู่ที่มิชิโนะกุ เหล่าขุนนางในพื้นที่จัดงานเลี้ยงต้อนรับอย่างขบขัน แม้ว่าได้เตรียมงานเลี้ยงไว้แล้วแต่ก็ไม่เป็นที่พอพระทัย เมื่ออุเนะเมะได้ถือถ้วยเหล้าเข้ามารินเหล้าและกล่าวบทกลอนนี้กับเจ้าชาย ในที่สุดพระอารมณ์ของพระองค์จึงดีขึ้น

ในบทละครโนเรื่องอุเนะเมะยังปรากฏถึงเหตุการณ์ของบทกลอนภูเขาแห่งอะชะกะในลักษณะเดียวกันและยังปรากฏบทกลอนด้วยตั้งใจความว่า ครั้งหนึ่งเมื่อเจ้าชายคะสุระกิเสด็จไปยังมิชิโนะกุ เหล่าขุนนางได้จัดงานเลี้ยงต้อนรับอย่างขบขันทำให้เจ้าชายไม่พอพระทัยกับงานเลี้ยงนั้น อุเนะเมะได้ถือถ้วยดินเผาและรินเหล้าพลาญเอ่ยกลอนบทหนึ่งว่า “คิดว่าหม่อมฉันมีใจตื่นเงินเช่นเดียวกับบ่อน้ำบนยอดเขาที่สะท้อนเงาภูเขาอะชะกะบนผิวน้ำอย่างนั้นหรือ” คำว่าอะชะกะหมายถึงตื่นเงิน ซึ่งในที่นี้หมายรวมถึงการต้อนรับที่ทำด้วยความไม่จริงจังใจความโดยรวมต้องการสื่อความหมายว่าหม่อมฉันต้อนรับพระองค์ด้วยความยินดีจากใจจริง หากได้ต้อนรับด้วยความคิดตื่นเงินเช่นบ่อน้ำบนยอดเขาที่สะท้อนเงาภูเขาอะชะกะไม่ ด้วยกลอนบทเดียวบทนี้มีอนุภาพทำให้องค์ชายคะสุระกิหายกริ้วคลายความขุนเคืองใจลงไปได้

นอกจากตัวอย่างของบทกลอนที่มีการนำมาใช้เพื่อปลอบประโลมจิตใจผู้คนดังกล่าว เมื่อพิจารณาบทละครโนเรื่องอะนะกิระก็พบว่าตัวละครทั้งสามมี-ภรรยาต่างก็นำบทกลอนมากล่าวเพื่อปลอบโยนซึ่งกันและกัน ในเนื้อเรื่องหลังจากที่คุชะกะเข้าไปหลบในกระท่อมแล้ว ฝ่ายภรรยาได้ตามไปสอบถามสามีด้านนอกกระท่อมด้วยวาจาที่ระคนความรู้สึกน้อยใจว่าหลังจากที่แยกทางกับตนไปสามีคงมีภรรยาใหม่แล้ว แต่สามีบอกว่าไม่มีหญิงอื่นทั้งยังปลอบใจภรรยาด้วยบทกลอนว่านางยังคงความงามอยู่เสมอแม้วัยจะผ่านไปนานก็ตาม และเมื่อสามีกล่าวโทษว่าเป็นความผิดของตนเองที่ต้องแยกทางกับภรรยา นางแก้ปัญหาความขัดแย้งที่เกิดขึ้นภายในใจของสามีด้วยการอ้างสัญญาที่เคยมีให้ไว้ต่อกันรวมทั้งปลอบประโลมจิตใจสามีด้วยการอ้างอิงบทกลอนจนกระทั่งทำให้สามียอมออกมาพบจากที่ซ่อนในกระท่อม

⁴ ท้องที่บริเวณทิศตะวันออกเฉียงเหนือของญี่ปุ่น

ツレ いかになに古へ人。わらはこそこれまで参りて候へ。行く末かけし玉の緒の。結ぶ契りかひありて。今は世にある様なれば。遙々尋ね参りたるに。いづくへ忍ばせ給ふらん。疾く疾く出でさせ給ひ候へ

シテ これは唯夢にぞあるらん現ならば。よその人目もいかならんと。思い沈めるばかりなり

ツレ かくは思へど若しは又。人の心は白露の。おき別れにしきぬぎぬの妻や重ねし難波人

シテ 蘆火炊く屋は煤たれて。おのが妻衣それならで。又は誰にか馴れ衣の。『君なくてあしかりけりと思ふにぞ。いとど難波の。浦は住み憂き

ツレ 『悪からじ。善からんとてぞ別れにし。何か難波の。浦は住み憂き

シテ げにや難波津浅香山の。道は夫婦の媒なれば

地 さのみは何をか包み井の。隠れて住める小屋の戸を。押し明けて出でながら。面なの我が姿や。三年の過ぎしは夢なれや。現にあふの松原かや木陰に圓居して難波の昔語らん

ทชฺุระ การที่ดิฉันมารับท่านถึงที่นี่ ก็เพราะสัญญาที่เคยมีให้ไว้ต่อกันว่าจะร่วมเรียงเคียงกันตั้งลูกบัตที่เรียงร้อย ตอนนี่ดิฉันก็มีชีวิตความเป็นอยู่ที่เท่าเทียมกับคนอื่น ๆ แล้ว ดิฉันอุทิศส่ำที่เดินทางไกลมาหาท่านอย่างนี้ แล้วโยท่านจะหลบไปซ่อนตัวที่ไหนอีก รีบออกมาเถิดนะคะ

ฉิเตะ นี่คงเป็นความฝันแน่แท้ยว แต่หากเป็นความจริง คนอื่นจะมองเราอย่างไรกันนะ น่าอายเหลือเกิน

ทชฺุระ ดิฉันก็สงสัยเช่นกัน หรือว่าดิฉันยังไม่ถึงใจคนกันแน่ หลังจากที่ท่านแยกทางกับภรรยาคนนี้ ท่านคงมีภรรยาใหม่ไปแล้วสินะ

ฉิเตะ แม้บ้านจะมีคราบเขม่าจากการจุดไฟด้วยต้นอะมิ แต่เธอก็ยังคงงดงามอยู่ “ตั้งแต่เธอจากไปก็ได้ตัดต้นอะมิขายเลี้ยงชีวิต เราทำผิด ชีวิตที่อ่าวนะนิวะนี้ลำบากนัก”

ทชฺุระ “เพราะคิดดีแล้วจึงแยกทางจากกันไป โฉนจึงกล่าวว่าชีวิตที่อ่าวนะนิวะนี้ลำบากนัก”

ฉิเตะ เป็นความจริงแท้ ที่วิถีแห่งบทกลอนอ่าวนะนิวะและภูเขาอะชะกะเป็นสื่อเชื่อมสัมพันธ์ระหว่างสามมี-ภรรยา

คอรัส เราคงไม่อาจหลบซ่อนได้ตลอดไป ว่าแล้วจึงเปิดประตูกระท่อมที่หลบซ่อนออกมา อ่า ละอายตัวเองเหลือเกิน 3 ปีที่จากกันเหมือนฝันไป แต่นี่คือความจริงที่ได้กลับมาพบกันอีกครั้ง นั่งพักไต้ร่มไม้คุยถึงเรื่องราวในอดีตกันเถิด

บทกลอนที่สามมีกล่าวอ้างเพื่อ ในหนังสือรวมบทกวีนิพนธ์มันโยญูเล่มที่ 11 บทที่ 2651

難波人 葦火焚く屋の 煤してあれど おのが妻こそ 常めずらしき

แม้ว่าบ้านของชาวนะนิวะจะมีคราบเขม่าจากการจุดไฟด้วยต้นอะมิ แต่ภรรยาของข้าก็ยังคงงดงามไม่เปลี่ยนแปลง

สามมีกล่าวถึงภรรยาว่าถึงแม้จะแยกทางจากกันไปเป็นเวลานานถึง 3 ปี และแม้จะมีริ้วรอยร่วงโรยอันเกิดจากกาลเวลาของภรรยาโดยเปรียบกับ คราบเขม่าดำอันเกิดจากการจุดเตาไฟด้วยเชื้อเพลิงต้นอะมิที่ติดอยู่ตามผนังบ้านของชาวนะนิวะ แต่ก็ยังชื่นชมภรรยาว่ายังคงความงามไม่เปลี่ยนแปลง

สำหรับบทกลอนอีกสองบทที่สามี กล่าวโทษตัวเองและบทกลอนที่ภรรยา กล่าวพลอบใจนั้นปรากฏอยู่ในวรรณกรรมหลายเรื่อง เช่น

วรรณกรรมเรื่องยะมะโตะโมะโนะงะตะริตตอนที่ 148 หนังสือรวมบทกวีนิพนธ์อิวะกะงุ เล่มที่ 9 บทที่ 540 และ 541

สามี 「君なくてあしかりけりと思ふにも いとど難波の浦は住み憂き」
“ตั้งแต่เธอจากไปก็ได้ตัดต้นอะมิขายเลี้ยงชีวิต เราเองที่เป็นฝ่ายผิด ชีวิตที่อ่าวนะนิวะนี้ลำบาก”

ภรรยา 「悪しからじ善からんとてぞ別れにし何か難波の浦は住み憂き」
“เพราะคิดดีแล้วจึงแยกทางจากกันไป ไฉนจึงกล่าวว่ชีวิตที่อ่าวนะนิวะนี้ลำบาก”

ภรรยาใช้เนื้อหาในบทกลอนกล่าว แสดงความรู้สึกว่า การที่ทั้งสองฝ่ายต้องแยกทางกัน ไปนั้นหาใช่ความผิดของสามีที่ทอดทิ้งตนเองไม่ หากเป็นการตกลงกันด้วยดีเนื่องจากทั้งสองคนได้เห็น

ชอบร่วมกันที่จะแยกทางกันไป กลอนบทนี้จึงสร้างความเข้าใจซึ่งกันและกันจนทำให้สามีเปิดใจยอมรับ ฉากสุดท้ายของบทละครจบลงในรูปแบบ สุขนาฏกรรม ด้วยข้อความที่กล่าวว่า

地 浮寝忘るる難波江の。浮寝忘るる難波江の。蘆の若葉を越ゆる白波。月も残り。花も盛りに津の国の。こやの住居の冬ごもり。今は春べと都の空に。伴ひ行くや。大伴の。御津の浦わの見つつを契りに。帰る事こそ。嬉しけれ
คอรัส ลืมความทุกข์ยาก คลื่นสีขาวม้วนเข้าใกล้ใบบ่อนต้นอะมิ ณ อ่าวนะนิวะ แสงจันทร์ยังคงส่องแสงบนท้องฟ้า ในฤดูใบไม้ผลิยามนี้ ดอกไม้บานสะพรั่งที่แคว้นทซุ ออกจากกระท่อมที่อาศัยซุกตัวในฤดูหนาว เดินทางไปด้วยกัน มองไปยังอ่าวมิทซุ การได้กลับไปตามสัญญา นั้น ช่างเป็นสิ่งที่น่ายินดี

สองสามี-ภรรยาเดินทางไปยังเมืองหลวงด้วยกันด้วยความสุข ดังบทบรรยายว่าจะลืมความทุกข์ยากที่เคยมี และออกจากกระท่อมที่เคยอาศัยซุกตัวในฤดูหนาว บัดนี้เข้าสู่ฤดูใบไม้ผลิที่ดอกไม้บานสะพรั่ง ณ อ่าวนะนิวะ หากเชื่อมโยงข้อความนี้กับบทกลอนนะนิวะที่แสดงถึงการเริ่มต้นรัชสมัยของจักรพรรดินินโตะกุแล้ว ดอกไม้บานสะพรั่งในฤดูใบไม้ผลิในที่นี้จึงอาจแฝงความหมายถึงคู่สามี-ภรรยาที่จากกันไปและรอคอยเวลาที่จะได้กลับมาพบกันเป็นระยะเวลา 3 ปี เช่นเดียวกับเวลาที่กวีรอให้จักรพรรดิขึ้นครองราชย์ 3 ปี และบัดนี้จะเป็นเวลาที่ทั้งสองคนจะได้กลับมาเริ่มต้นชีวิตคู่ด้วยกันใหม่อีกครั้ง

6. บทสรุป

อะนิเกอิเป็นบทละครโนที่แม้จะเริ่มต้นด้วยการพลัดพรากจากกันของตัวละครแต่จบในรูปแบบสุขนาฏกรรม ความขัดแย้งระหว่างตัวละครในเรื่องเกิดขึ้นจากความน้อยเนื้อต่ำใจของสามีที่ตนมีฐานะความเป็นอยู่ดีต่อกว่าภรรยา ฝ่ายภรรยาแก้ปัญหาด้กล่าวด้วยวิธีการเผชิญหน้ากับปัญหาโดยใช้เครื่องมือในการเจรจาต่อรองคือคำสัญญาในอดีตรวมทั้งการกล่าวอ้างอิงบทกลอนที่มีความหมายก่อให้เกิดความสะเทือนใจจนทำให้สามียอมรับ อะนิเกอิสะท้อนให้เห็นถึงสังคมในขณะนั้นว่าคาดหวังกับบทบาทหน้าที่ของฝ่ายชายที่เหนือกว่าสตรี รวมทั้งแสดงให้เห็นถึงพลาณภาพแห่งบทกลอนที่มีอำนาจต่อจิตใจ มีพลังในการเปลี่ยนแปลงความรู้สึกทัศนคติของผู้คน

เอกสารอ้างอิง (References)

- [1] นพมาส แวหงส์. (2558). *ปริทัศน์ศิลปะการละคร*. กรุงเทพฯ : โครงการเผยแพร่ผลงานวิชาการ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- [2] สัจจะ. (2558, 20 พฤศจิกายน). ในวิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี. สืบค้นเมื่อ 15 ธันวาคม 2560, จาก <https://th.m.wikipedia.org/wiki/สัจจะ>
- [3] สุนิสา ธรรมมาวิวัฒน์. (2559). *ความขัดแย้งและการแก้ปัญหาความขัดแย้งของตัวละครเอกในบทละครโนเรื่องยุยะ*. ในการประชุมวิชาการระดับชาติมหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มศรีอยุธยา ครั้งที่ 7 (น.466-470). พระนครศรีอยุธยา : สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา
- [4] วินัย จามรสุธิยา. (2559). ผู้ชายกับความรักในบทละครโนของเสะอะมิ. *วารสารญี่ปุ่นศึกษา*, ปีที่ 33 ฉบับที่ 2, น.32-43
- [5] อรรถยา สุวรรณระดา. (2558). *ประวัติวรรณคดีญี่ปุ่น*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- [6] 小沢正夫. (1979). 『古今和歌集』 小学館
- [7] 佐成健太郎. (1991). 『謡曲大観第1巻』 明治書院

สุนิสา ธรรมมาวิวัฒน์

หน่วยงานผู้แต่ง : คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

Sunisa Tammawiwat

Affiliation : Faculty of Humanities and Social Sciences, Thepsatri Rajabhat University

Corresponding e-mail : snst@hotmail.com